

Woorden met ruis ...

Erfgoeddag 2011 stond dit jaar in het teken van armoede. Jan Bleyen, historicus aan de K.U.Leuven, had daar zijn bedenkingen bij en schreef een opiniestuk waarin hij de vrees uitte dat men armoede zou komen bezoeken als een ver-van-mijn-bedshow. 'Als iets waar we wel willen naar kijken, maar dan liefst op een vrijblijvende en zelfs ludieke manier.'¹ Dat lokte vanuit de erfgoedsector verschillende reacties uit, onder meer over de kloof tussen de erfgoed- en de academische wereld.² Volgens mij was het opiniestuk niet zozeer een aanval, zoals sommigen het interpreteerden. Eerder een bezorgdheid om niet alles te 'vererfgoedden', die door veel erfgoedwerkers wordt gedeeld.

Onze eerste taak als cultureel archief is het erfgoed van alle bewegingen en actiegroepen binnen ons werkveld – over dat werkveld is in Amsab-ISG momenteel een boeiende discussie aan de gang – optimaal te bewaren en ter beschikking te stellen aan onderzoekers en geïnteresseerden. Daarnaast willen we relevant historisch onderzoek naar een groot publiek brengen. Het blijft dansen op een slappe koord: het thema aantrekkelijk genoeg presenteren én historisch juiste informatie geven zonder te belerend, simplistisch of 'missionair' te zijn.

Het thema van Erfgoeddag en het feit dat die ook nog eens op 1 mei viel, was voor Amsab-ISG een extra uitdaging. We focusten specifiek op de sociale zekerheid, omdat die gegroeid is uit een bekommernis om mensen te beschermen tegen risico's die tot armoede kunnen leiden: ziekte, invaliditeit, werkloosheid, ouderdom. Voor het concept van de tentoonstelling en de brochure baseerden we ons op de knappe synthese van prof. dr. Guy Vanthemsche, *De beginjaren van de sociale zekerheid in België, 1944-1963*.³ De bedoeling van dit publieksmoment was zeker niet om oplossingen aan te reiken en ook niet om te oreren over de verwezenlijkingen van deze of gene belangengroep. Historisch inzicht kan wel helpen om bepaalde fenomenen en processen beter te begrijpen en mythen te doorprikken. Zo was de sociale zekerheid die in 1944 tot stand kwam geen kant-en-klaar product, maar werd ze stap voor stap opgebouwd, als resultaat van discussies tussen belangengroepen, als compromis tussen spaar- en

verzekeringstelsels, als een lappendeken als het ware. Een voorlopig compromis dat stilaan definitief werd en dat van bij de aanvang zware polemieken uitlokte.

Zo valt er ook wat te zeggen over het begrip solidariteit, dat centraal staat in het verhaal van de sociale zekerheid. 'Een woord dat ruis geworden is', zo schrijft Luc Huyse in zijn essay in *De Standaard* van 2 april 2011, dat we nog eens publiceren in dit nummer. Hij pleit ervoor om solidariteit zakelijker te benaderen, als 'welbegrepen eigenbelang'. Want, stelt hij, in haar 'gevoelsmatige' betekenis, in de zin van lotsverbondenheid, is solidariteit vandaag een zeldzaam kruid geworden, en daarom niet meer echt functioneel in het politieke debat. Maar was dat vroeger ook niet zo? Was de lotsverbondenheid bij de arbeiders wel altijd zo vanzelfsprekend? Speelde ook toen al niet de verwachting van wederkerigheid?

Het hoeft natuurlijk niet altijd over zware maatschappelijke thema's te gaan om interessant te zijn. In dit zomernummer brengen Christophe Verbruggen en Julie Carlier van de UGent een vernieuwende bijdrage over 'goede' kinderliteratuur. Vernieuwend omdat het zowel vanuit een cultuurhistorisch, een gender-, als een transnationaal perspectief is geschreven. Marc Constandt, conservator in Middelkerke, vertelt over de geschiedenis van het kampeertoerisme aan de kust. Rita Calcoen, onze beeldredactrice, die meehielp om het archief van Camille Huysmans naar Amsab-ISG over te brengen, verrast met een fascinerende reportage over een reis van Huysmans naar Georgië. Amsab-archivaris Maarten Savels rapporteert over de verwerking van het archief van Oxfam-Wereldwinkels. Jan Van de Poel sluit af met een voorstelling van het mooie boek *Wereldverbeteraars*, dat het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis in Amsterdam publiceerde bij zijn 75e verjaardag.

Leesvoer voor een zeer zonnige zomer!

Paule Verbruggen

¹ Jan BLEYEN, Kijken naar armoede. In: *De Standaard*, 28/04/2011.

² Nico WOUTERS, Erfgoedsector slachtoffer van eigen succes. Erfgoed en geschiedenis in greep van vermarkting. In: *De Standaard*, 29/04/2011; Marc JACOBS, Niet de kabouters zorgen voor ons erfgoed. In: *De Standaard*, 30/04/2011.

³ Guy VANTHEMSCHE, *De beginjaren van de sociale zekerheid in België, 1944-1963*, Brussel: VUBPRESS, 1994, 206 p.